

Víra a skutky

Texty na tento týden

Jk 2,14–26

Základní verš

„Jako je tělo bez ducha mrtvé, tak je mrtvá i víra bez skutků.“ (Jk 2,26)

Byl úspěšným lékařem a starším sboru, který měl několik set členů. Angažoval se ve velkých církevních projektech, jeho nesobeckost motivovala ostatní k větší obětavosti. Byl také dobrým řečníkem. Když byl kazatel na jiném místě a on kázal místo něho, každý se těšil na jeho poselství, které mělo teologickou hloubku, bylo duchovní a upřímné.

Až jednoho dne vyšla najevo pravda. Nepřišel do sboru. Většina členů se domnívala, že je na dovolené. Nebylo tomu tak. Byl nalezen mrtvý na své soukromé pláži, předávkoval se léky. Bylo šokující, že v jeho ložnici objevili mnoho pornografických videí a časopisů. Členové sboru byli v šoku – především mladí lidé, kteří v něm viděli svůj vzor. Jeho soud nyní leží v Božích rukou, přesto se nám v mysli objevuje oprávněná otázka, zda jeho víra byla opravdová.

Jedním z nedoceněných důrazů Jakubova listu je poselství, že i když jsme spaseni vírou, nemůžeme ji oddělit od našich praktických skutků.

Mrtvá víra

¹⁴K čemu to je, bratři moji, když někdo tvrdí, že má víru, ale neprojevuje se to skutky? Copak ho taková víra zachrání? ¹⁵Co když bratr nebo sestra nebudou mít co jíst anebo co na sebe? ¹⁶Když jim řeknete: „Jděte v pokoji, ať je vám teplo a dobře se najezte,“ ale nedáte jim, co potřebují k životu, k čemu to bude? ¹⁷Právě tak víra bez skutků, víra sama o sobě, je mrtvá. (Jk 2,14–17; B21)

Osobní studium

Jak text v Jk 2,14–17 souvisí s verši v Ř 3,27.28 a Ef 2,8.9, v nichž se mluví o spasení z víry?

Jakub představuje falešnou víru, která se vyznačuje tím, že není spojena se skutky (Jk 2,14–17). Jak již bylo zmíněno, poslušnost je v Jakobově pojetí otázkou vztahu. Jaký tedy máme mít vztah k bratru nebo sestře ve sboru, kteří potřebují pomoc? Zde pouze slova nestačí. Nemůžeme přece jen říct: „Jdi v pokoji, Bůh se o tebe postará,“ když nás k němu Bůh vyslal, abychom mu pomohli.

Jak tedy máme pomáhat? Ježíš je nám příkladem. V Mk 5,22–34 je popsán příběh muže, jehož dcera umírala a on se dožadoval Ježíšovy pomoci. Ve stejnou dobu se k němu zezadu přiblížila jiná žena a dotkla se jeho šatu. Ježíš pokračoval v cestě a uzdravená žena prožívala velkou radost. Ježíš však věděl, že tato žena potřebuje víc než pouhé fyzické uzdravení. Zastavil se a dal jí prostor, aby mohla podat svědectví o tom, co pro ni udělal. Pak jí říká stejná slova, které zaznamenává i Jakub 2,16 (B21): „Jdi v pokoji.“ Jenže na rozdíl od Jakobovy citace, v tomto případě měla tato slova svůj smysl. Pokud se staneme Ježíšovýmá rukama a nohama, budeme moci pomáhat několika lidem současně.

Když rozpoznáme potřeby druhých lidí, ale nic pro jejich řešení neuděláme, propásli jsme příležitost pro posilování své víry. V důsledku toho naše víra slábne a může ustrnout. Je to tím, že víra bez skutků umírá. Jakub to popisuje dost tvrdě: taková víra je zcela mrtvá. Kdyby naše víra byla živá, projevila by se skutky. K čemu však je víra, která se takto neprojeví? Na konci čtrnáctého verše se Jakub ptá po smyslu zbytečné víry bez skutků. V řečtině tento verš vyznívá mnohem důrazněji než v některých překladech: Může ho taková víra zachránit? A očekává se, že čtenáři si sami odpovědí, že ne.

Aplikace

Jak se můžeš naučit lépe ukazovat víru praktickými činy, aniž by sis přitom nalhával, že díky nim budeš spasen?

Víra a skutky

Někdo však řekne: „Jeden má víru a druhý má skutky.“ Tomu odpovím: Ukaž mi tu svou víru bez skutků a já ti ukážu svou víru na skutcích. (Jk 2,18)

Osobní studium

Jakub při argumentaci používá běžné rétorické prostředky – nechává promluvit případného oponenta, který prohlašuje, že člověku postačí, když má jedno anebo druhé: „Jeden má víru a druhý má skutky.“ Jakub však chtěl odpovědí vyzvednout to, že když křesťan věří, jeho život provázejí činy: „Ukaž mi svou víru bez skutků a já ti ukážu svou víru na skutcích“ (Jk 2,18).

Upřímnou víru charakterizují dobré skutky. Stejně tak skutky jsou dobré jedině tehdy, pokud vyvěrají z víry. Víra a skutky jsou neoddělitelné. Jsou jako dvě strany téže mince – nemohou existovat jedna bez druhé. Tak jako na jedné straně mince je hlava a na druhé orel, přichází nejdřív víra, kterou následují odpovídající skutky.

Proč jsou podle Pavla v Ef 2,10; 1Te 1,3; 1Tm 5,25 a Tt 2,14 dobré skutky tak důležité?

Pavel nebyl proti dobrým skutkům jako takovým. Byl proti skutkům jako prostředku ke spasení (Ga 2,16). Pavel tedy říká, že ti, kteří spoléhají na to, že budou spaseni skutky zákona, jsou pod kletbou. Je zřejmé, že ten, kdo se snaží dosáhnout spasení dodržováním zákona, nemůže obstát (Ga 3,10).

„Pokud si člověk žádnými svými dobrými skutky nemůže zasloužit spasení, potom je spasen jedině z milosti, kterou hříšný člověk přijímá svou vírou v Ježíše. Spasení je dar, za který nemusíme nic platit. O ospravedlnění z víry pak nelze vést diskuzi. Celý tento spor končí, jakmile je jasné, že padlý člověk si nikdy nemůže zasloužit věčný život svými zásluhami, svými dobrými skutky.“ (FW 20; VS 17)

Aplikace

Proč by nás měla dobrá zpráva o tom, že do nebe se nelze „propracovat“ přes skutky, kterými bychom projevovali svoji lásku k Bohu, motivovat k jejich konání?

„Víra“ démonů

Ty věříš, že je jeden Bůh. To je správné. I démoni tomu věří, ale hrozí se toho. (Jk 2,19)

Osobní studium

Pokud chybí v životě věřícího skutky, je možné se ještě zaměřit na to, čemu věří. Platí však, že pokud věřím správnému učení, pak musím mít víru?

Jak důležité je podle veršů v 2K 4,2; 1Tm 2,4; Jk 5,19.20; 1Pt 1,22 a 1J 3,18.19 poznání pravdy?

Není pochyb o tom, že intelektuální poznání pravdy má své důležité místo. To však samo o sobě není k prověření víry člověka dostačující.

Jaké varování můžeme najít v Jk 2,19 o falešném pojetí pravé víry?

Základní starozákonní text ohledně otázky víry je v Dt 6,4: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný!“ Tento verš je známý také pod názvem „Šema“ (podle jeho prvního slova v hebrejštině) a přesně vystihuje víru v jednoho Boha. Všechny ostatní biblické principy vycházejí z této základní pravdy.

Jakub zmiňuje, že i démoni věří této pravdě. Navíc ji znají! A co dobrého jim to přináší? V Boží přítomnosti se třesou, podobně jako se třásl před Ježíšem, když jim přikazoval, aby opustili své oběti (Mk 3,11; 5,7).

Intelektuální víra je marná, pokud s ní není spojen vztah k Bohu – stává se stejnou vírou, jako mají démoni. Ti se věřící snaží oklamat pomocí falešných doktrín a lží. Stejně jako za Ježíšových dob se démoni i dnes snaží přimět lidi k tomu, aby uvěřili jejich svodům, jež jsou založeny na egoizmu a hříšných sklonech: „Duch výslovně praví, že v posledních dobách někteří odpadnou od víry a přidrží se těch, kteří svádějí démonskými naukami“ (1Tm 4,1).

Víra se musí projevit v našich životech, jinak není spasitelná. Víra, kterou věří i démoni, nás nemůže spasit – stejně jako nespasí demony.

Aplikace

Víra je nedílně spojena s živým vztahem s Bohem a projevuje se v našich životech. Jen intelektuální poznání nestačí. Jaké jsi v poslední době prožil zkušenosti s Bohem?

Abrahamova víra

²¹Což nebyl náš otec Abraham ospravedlněn ze skutků, když položil na oltář svého syna Izáka? ²²Nevidíš, že víra působila spolu s jeho skutky a že ve skutcích došla víra dokonalosti? ²³Tak se naplnilo Písmo: „Uvěřil Abraham Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost“ a byl nazván „přítelem Božím“. ²⁴Vidíte, že ze skutků je člověk ospravedlněn, a ne pouze z víry! (Jk 2,21–24)

Osobní studium

Jak texty v Jk 2,21–24 a Ř 4,1–5 popisují Abrahamovu víru a co říkají o ospravedlnění?

Je zajímavé, že jak Jakub, tak Pavel citují Gn 15,6, ale přitom docházejí k odlišným závěrům. Podle Jakuba byl Abraham ospravedlněn ze skutků, zatímco Pavel tuto možnost popírá (Ř 4,2; Jk 2,24).

Na druhou stranu, v bezprostředním kontextu 4. kapitoly Římanům je řešena otázka, zda je pro ospravedlnění důležitá obřízka – tedy zda se pohané mají stát židy proto, aby byli spaseni (Ř 3,28–30). Pavel poukazuje na to, že základem pro ospravedlnění je Abrahamova víra, ne „skutky“ – Abraham věřil dříve, než byl obřezán. Obřízka byla vnějším znamením vnitřní víry (Ř 4,9–11). Samotné skutky – ani obřízka – nejsou pro ospravedlnění dostatečné. Ospravedlněn bude pouze ten, kdo „jde ve stopách víry našeho otce Abrahama“ (Ř 4,12).

Pavel jde dokonce ještě dál, když zmiňuje stejnou „zkoušku“ Abrahamovy víry jako Jakub (Ř 4,17–21). Abraham věřil, že Bůh dokáže vzkřísit jeho syna Izáka, protože „dává život mrtvým a povolává v bytí to, co není“ (Ř 4,17; Žd 11,17–19). Pavel také definuje spasitelnou víru slovy „Bůh je mocen učinit, co zaslíbil“ (Ř 4,21). Krátce řečeno – víra, která se spoléhá na Boží zaslíbení a v otázce ospravedlnění spoléhá na jeho slovo, je spasitelnou vírou. Skutky věřícího člověka pak nejsou „skutky zákona“, ale „skutky víry“. Jakub píše: „Nevidíš, že víra působila spolu s jeho skutky a že ve skutcích došla víra dokonalosti?“ (Jk 2,22).

Mnoho lidí zdůrazňuje důležitost víry i skutků, ale tím celou záležitost rozdělují do dvou (někdy stejných) skupin. Pravá víra se však „uplatňuje láskou“ (Ga 5,6).

Dobré skutky nejsou jenom vnějším projevem víry, ony také víru budují. Víra v Boha jako Stvořitele všeho živého motivovala Abrahama k uposlechnutí Božího příkazu, aby obětoval svého jediného syna Izáka. Podle Jakuba je to poslušnost, která přivedla víru k dokonalosti.

Aplikace

Jaký mají podle tvé vlastní zkušenosti skutky (nebo jejich absence) dopad na tvoji víru?

Víra a Rachab

²⁵Což nebyla i nevěstka Rachab podobně ospravedlněna ze skutků, když přijala posly a propustila je jinou cestou? – ²⁶Jako je tělo bez ducha mrtvé, tak je mrtvá i víra bez skutků. (Jk 2,25.26)

Osobní studium

Jak je možné chápat tento příběh zaznamenaný v Joz 2,1–21 v souvislosti s ospravedlněním ze skutků?

Podle Žd 11,31 byli obyvatelé Jericha nevěřící. Některé moderní překlady je označují termínem „nepoddajní“ či „neposlušní“ (B21). „Obyvatelům Kenaanu byla mnohokrát nabídnuta příležitost k pokání. Porážka obyvatel Midjánu, Gileádu a Bášanu dále ukázala, že Hospodin stojí nad všemi bohy. Jak se mu hnusí nečistota, bylo ukázáno soudy, které dopadly na Izrael za jejich účast na ohavných slavnostech Baal-peóru. Všechny tyto události byly obyvatelům Jericha známy. Mnozí byli stejně jako Rachab přesvědčeni, že Bůh Izraele je Bohem nahoře na nebi i dole na zemi, ale odmítli se podle toho zařídit.“ (PP 492; NUD 234)

Rachab byla zachráněna, protože uvěřila v pravého Boha a tuto víru prokázala skutkem, když zachránila zvědy, které vyslal Jozue. Byla tu však podmínka: musela uposlechnout příkaz zvědů a pověsit do okna karmínovou šňůrku – což bylo připomínkou potření veřejí dveří beránkovou krví při vysvobození Izraele z egyptského otroctví (Ex 12,21–24). Přestože měla Rachab daleko k dokonalosti, stal se její život modelem víry, který ukazuje opravdovost Božího odpuštění a milosti pro každého, kdo jde po cestě víry a důvěry v Boha.

Jak Jk 2,26 shrnuje vztah mezi vírou a skutky?

Tak jako tělo je bez dechu života pouhým objektem, je také víra bez skutků mrtvá. Pokud se budeme pokoušet o „poslušnost“ bez pravé víry, budeme konat pouze „mrtvé skutky“ (Žd 6,1; 9,14), které v Božích očích nemají velký význam.

Aplikace

Může být nevěstka spasena na základě víry? Kdyby byla Rachab jediným případem, jaký chybný závěr bychom z toho mohli vyvodit? Jakou naději nám tento příběh nabízí?

Podněty k zamyšlení

„Když se zbavíš svého já, můžeš získat novou a obohacující zkušenost, kdy rozpoznáš svou nedokonalost. Až poklekneš před křížem a vzhlídněš, uvidíš Kristovu dokonalost a tvé já se stane bezvýznamným. Kristus ukazuje vnímavému oku svoji dokonalost. Když se jeho vzorem začne zabývat mysl i srdce člověka, odkryje jeho charakter. Ježíš pak začne měnit tvé srdce a projeví se ve tvém životě. Příklad k Ježíši se svými potřebami, modlitbami živé víry se pevně drží jeho božské síly. Věř, jenom věř, a uzříš Boží spásu. Pokud se necháš vyučovat, Bůh tě bude učit; pokud se necháš vést, povede tě k pramenům živé vody.“ (TSA 26)

Otázky k rozhovoru

1. *Přečtěte si společně 2. kapitolu Jakubova listu. Jaké v ní je důležité poselství pro ty, kteří dávají důraz pouze na Kristovu správnost?*
2. *Někteří lidé zastávají názor, že Jakub mluví o skutcích a víře bez ohledu na Pavla, a proto bychom měli jeho list interpretovat jeho vlastní terminologií. Co je na tomto způsobu uvažování mylné? Proč právě v tomto případě je důležité mít na paměti to, co se o víře a skutcích píše v jiných textech? V období protestantské reformace argumentovali obhájci římskokatolické církve vůči protestantům Jakubovým listem. Jak nám tato historická diskuze představuje princip, že bychom měli stavět věrouku na všech textech Bible, jež máme k dispozici?*
3. *Často se říká, že víra a skutky by měly být „v rovnováze“. Souhlasíte s tímto tvrzením v kontextu této lekce?*
4. *Proč se v Jakubově listu (ani v ostatních novozákonních knihách) nikde nedočteme o Abrahamově selhání s Izmaelem nebo o Rachabině lži? Jak nám to představuje přikrytí rouchem Kristovy spravedlnosti?*